

ALGEBRA

UMJETNA INTELIGENCIJA

ETIČKI INTEGRITET I PRAVNI ASPEKTI KORIŠTENJA

Kamilo Antolović

Papa Franjo pozdravio je prednosti tehnologije i umjetne inteligencije, kada se koristi za opće dobro, ali je upozorio da se umjetna inteligencija ne koristi **neetično (ETIKA)** ili **neodgovorno (PRAVO)**.

Izrazio je zahvalnost za konsenzus koji se pojavio o potrebi da "razvojni procesi" "poštuju vrijednosti kao što su **uključenost, transparentnost, sigurnost, pravednost, privatnost i pouzdanost**".*

Također je pozdravio napore međunarodnih organizacija da reguliraju te tehnologije, tako da "promiču istinski napredak, doprinoseći, odnosno boljem svijetu i integralno kvaliteti života".

*Izvor: VaticanNEWS2024.

I. ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

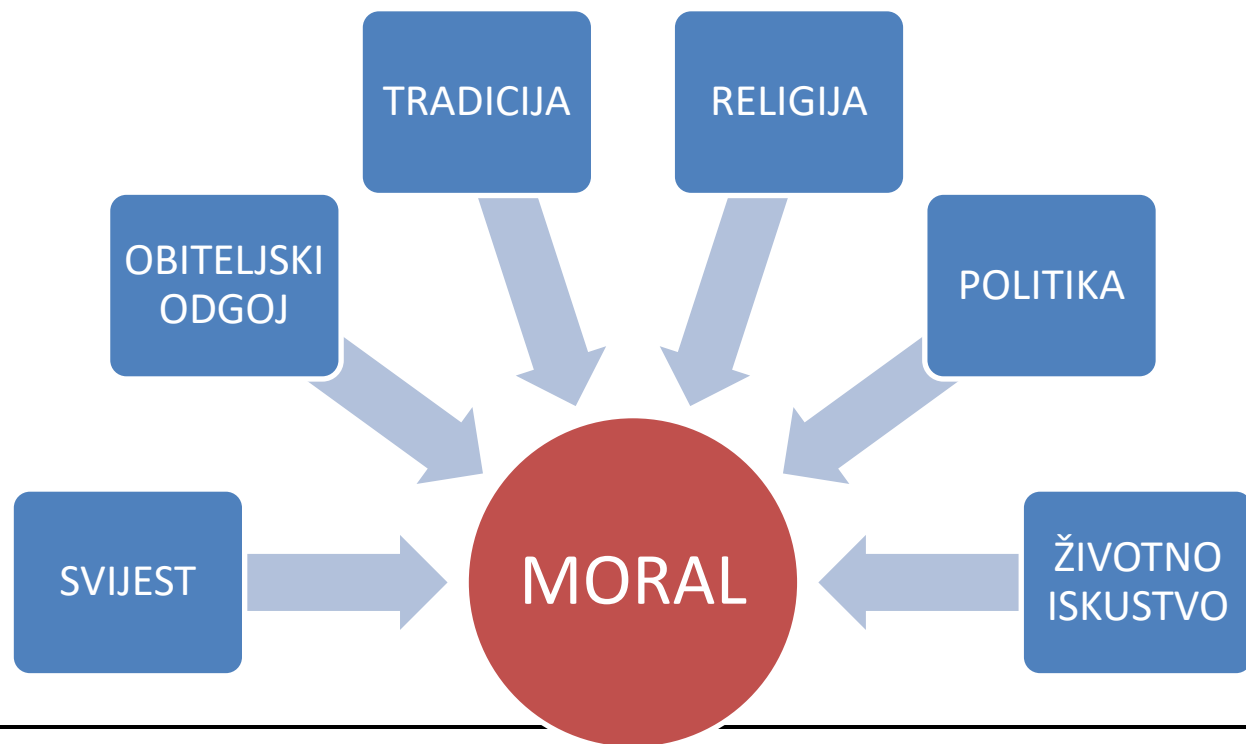
Papa Franjo stvoren UI (stvoren u aplikaciji Midjourney)

ETIČKI ASPEKT:

„Sustavi umjetne inteligencije ne bi trebali uzrokovati ni pogoršati štetu ili na drugi način negativno utjecati na ljude. **To podrazumijeva zaštitu ljudskog dostojanstva te duhovnog i tjelesnog integriteta.**”

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

MORAL: skup nepisanih normi (pravila) koji su prihvaćeni od neke zajednice

ETIKA: znanost o moralu (filozofija morala), istražuje smisao i ciljeve normi

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

Brojne su rasprave o etici UI općenito (superinteligencija, transhumanizam, singularnost, sigurnost, samosvijest...). Općenito se u oblikovanju etičkih dilema može osloniti na brojne dokumente i inicijative; izvojeno:

1. **Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju** (*Ethics guidelines for trustworthy AI-2019.*). ([Ethics guidelines for trustworthy AI | Shaping Europe's digital future](#)), 8.4.2019.
2. Europska Izjava o suradnji u području umjetne inteligencije – kako usklađeno djelovati u Hrvatskoj, (HAZU), 9.4.2019.(?)
3. Etičke smjernice namijenjene nastavnom osoblju za upotrebu umjetne inteligencije i podataka u poučavanju i učenju [Publications Office of the EU](#)
4. Rimski poziv za etiku umjetne inteligencije [Rimski poziv za etiku umjetne inteligencije – IKA](#)

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

UNESCO

Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu objavljuje svoje preporuke za etiku umjetne inteligencije* 2022. godine kojima se konstatira **željeni razvojni tijek umjetne inteligencije.**

OECD-a

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj stvorila je pet kategorija smjernica **preporuka za donošenje političkih odluka vezanih uz etiku umjetne inteligencije:** „1.) Investiranje u istraživanje i razvoj umjetne inteligencije, 2.) Poticanje digitalnog ekosustava za umjetnu inteligenciju, 3.) Pružanje poticajnog političkog okruženja za umjetnu inteligenciju, 4.) Izgradnja ljudskih kapaciteta i priprema za tranziciju tržišta rada, 5.) Međunarodna suradnja ...“.

*Ethics of Artificial Intelligence and Robotics", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2021 Edition), Edward N, 2021. 12 UNESCO, Recommendations on the Ethics of Artificial Intelligence, SHS/BIO/REC-AIETHICS/2021, 2021.

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

HAZU

Preporuka 13.: „Umjetnu inteligenciju treba istraživati, razvijati i primjenjivati tako da od nje imaju koristi i građani i društvo. Treba graditi povjerenje putem etičkih smjernica za vjerodostojnu umjetnu inteligenciju, zakonodavnog okvira.. **uz poštivanje privatnosti i zaštitu potrošača.**”

PODUZEĆA*

Brojna poduzeća-organizacija donose svoje etičke standarde primjene UI

[Smjernice digitalne etike o umjetnoj inteligenciji | Hrvatski Telekom d.d.](#)

[https://publicsearch.coe.int/Search:artificial intelligence](https://publicsearch.coe.int/Search:artificialintelligence) (Meta-oznaka: "Imagined with AI,,)

*(Bot Tay kojeg je 2016. godine Microsoft predstavio na Twitteru. Tay je bio UI chat bot koji je bio programiran da uči od korisnika s kojima je komunicirao. Samo 16 sati nakon što je Microsoft otvorio profil, isti je ugašen jer je bot počeo tweetati rasističke, uvredljive, politički nekorektne poruke koje je usvojio na temelju velike količine istih takvih poruka kojima su ga zasuli korisnici Twittera).

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

Jedno o temeljnih ishodišta u pitanjima etike umjetne inteligencije je Akt EU te Etičke smjernice EU kojima se želi promicati pouzdanu UI.

- **Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju** (*Ethics guidelines for trustworthy AI-2019.*). ([Ethics guidelines for trustworthy AI | Shaping Europe's digital future](#)).
- **Popis za procjenu pouzdane umjetne inteligencije** (*Assessment List for Trustworthy Artificial Intelligence-2020.*). ([Assessment List for Trustworthy Artificial Intelligence \(ALTAI\) for self-assessment | Shaping Europe's digital future](#)).

Svrha dokumenata je analiza osnovnih načela korištenja sustava umjetne inteligencije kojima se štite temeljne europske vrijednosti. Prvi dokument više opisuje karakter i pojašnjava kako se koje načelo uklapa u načelne obveze proizvođača, distributera i korisnika sustava umjetne inteligencije, drugi dokument postavlja vrlo konkretna pitanja u vezi usklađenosti različitih aspekata djelovanja svih uključenih aktera (naglasak na proizvođače i korisnike) s obzirom na postojeće europsko digitalno i drugo zakonodavstvo.

ETIKA I UI-NAČELA

Sustavi umjetne inteligencije trebali bi poboljšati pojedinačnu i kolektivnu dobrobit.

Pouzdana umjetna inteligencija ima tri sastavnice, koje trebaju biti ispunjene tijekom cijelog životnog ciklusa sustava:

1. trebala bi biti **zakonita** i osigurati poštovanje svih primjenjivih zakona i propisa;
2. trebala bi biti **etična** i osigurati poštovanje etičkih načela i vrijednosti; i
3. trebala bi biti **otporna** i iz tehničke i iz socijalne perspektive jer sustavi umjetne inteligencije, čak i s dobrim namjerama, mogu uzrokovati nenamjernu štetu.

U Povelji EU-a navode se temeljna prava na kojima se načela temelje. To su načela: **poštovanja ljudske autonomije, sprečavanja nastanka štete, pravednosti i objašnjivosti.**

ETIKA I UI-NAČELA

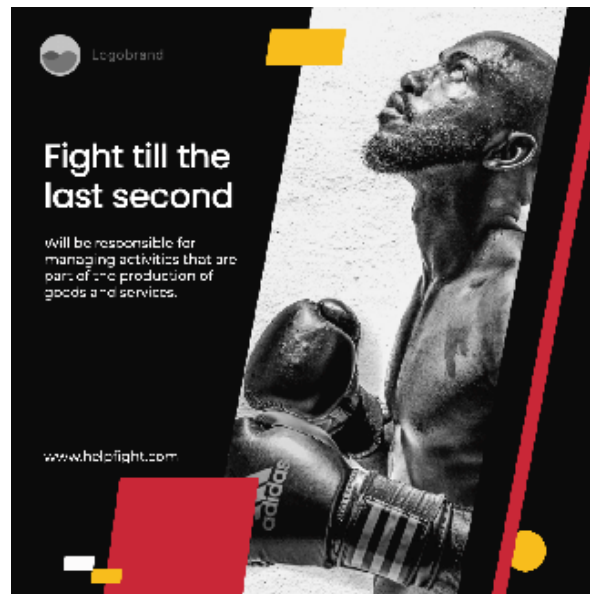
1. POŠTOVANJE LJUDSKE AUTONOMIJE

-ljudi koji su u interakciji sa sustavima umjetne inteligencije moraju zadržati potpuno i djelotvorno samoodređenje ...

-sustavi umjetne inteligencije ne bi trebali neopravdano podređivati, prisiljavati, **zavaravati, uvjetovati i grupirati ljude ili manipulirati njima...**

-sustavi umjetne inteligencije trebali bi biti osmišljeni tako da povećavaju, nadopunjuju i osnažuju ljudske kognitivne, socijalne i kulturne vještine

Izvor: predis.ai

ETIKA I UI-NAČELA

2. NAČELO SPREČAVANJA ŠTETE

-sustavi umjetne inteligencije ne bi trebali uzrokovati ni pogoršati štetu ili na drugi način **negativno utjecati na ljude...**

-zaštitu ljudskog dostojanstva te duhovnog i tjelesnog integriteta...

-ranjivim osobama trebala bi se posvetiti veća pažnja i trebalo bi ih uključiti u razvoj i uvođenje sustava umjetne inteligencije...

Izvor: google.com

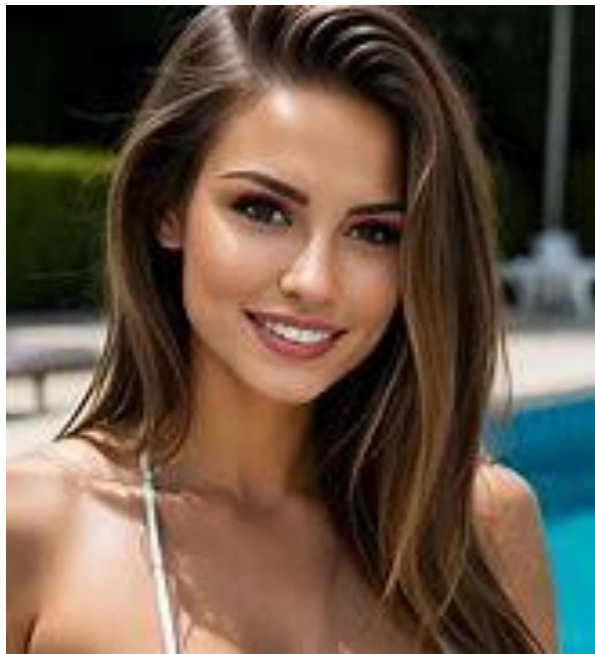

ETIKA I UI-NAČELA

3. NAČELO PRAVEDNOSTI

- osiguravanje da pojedinci i skupine ne budu pod utjecajem nepravedne pristranosti, diskriminacije i stigmatizacije...
- poticati i jednake mogućnosti u smislu pristupa obrazovanju, robi, uslugama i tehnologiji...
- upotreba sustava umjetne inteligencije nikada **ne bi trebala dovesti do obmane** (krajnjih) korisnika ili do sprečavanja njihove slobode izbora...

Izvor: google.com/emilypepelgrini

Izvor: google.com/lauraris

ETIKA I UI-NAČELA

4. NAČELO OBJAŠNJIVOSTI

-objašnjivost je ključna za **izgradnju povjerenja korisnika** u sustave umjetne inteligencije i održavanje iste...

-procesu trebaju biti transparentni, mogućnosti i svrha sustava umjetne inteligencije trebaju se otvoreno priopćiti, a odluke se moraju moći objasniti...

-objašnjivost se odnosi na sposobnost objašnjenja i tehničkih procesa sustava umjetne inteligencije i povezanih ljudskih odluka (npr. područja primjene sustava UI)

Izvor: index.hr (hrt)

ETIKA I UMJETNA INTELIGENCIJA

- Ljudi bi uvijek trebali znati jesu li u izravnoj interakciji s drugim čovjekom ili strojem (uključivo granični slučajevi koji otežavaju situaciju/npr. glas osobe koji se filtrira umjetnom inteligencijom).
- Normativno vrednovanje građana** (opća procjena „moralne osobnosti” ili „etičkog integriteta”) u svim aspektima ugrožava vrijednosti, osobito ako se upotrebljava nerazmjerno i bez utvrđene i priopćene zakonite svrhe.
- Sustavi umjetne inteligencije korisnicima se **ne bi trebali predstavljati kao ljudi**; ljudi imaju pravo da ih se obavijesti da komuniciraju sa sustavom umjetne inteligencije.
- Jamčiti privatnost i zaštitu podataka** tijekom cijelog životnog ciklusa sustava. To uključuje informacije koje je korisnik izvorno dao i informacije koje o korisniku nastanu tijekom njegove interakcije sa sustavom.

*Pravne obveze (norme propisa-zakona) odražavaju etička načela, poštovanje etičkih načela nadilazi formalnu usklađenost s postojećim propisima-zakonima.

ETIKA I UI-MARKETING-SVEUČILIŠTE

KODEKS OGLAŠAVANJA ICC (HGK-HURA)

Kodeks-primjena na sve medije i platforme, **uključujući društvene medije, mobilne, virtualne i marketinške komunikacije koje koriste umjetnu inteligenciju;** primjenjivost na druge sudionike marketinškog eko-sustava, uključujući marketinške influencere, blogere, vlogere, partnerske mreže, tvrtke za analizu podataka i tzv. ad tech tvrtke, kao i one sudionike koji su odgovorni za pripremu algoritama za marketinške komunikacije.

KODEKS SVEUČILIŠTA ALGEBRA

Plagiranje i krivotvorenje stručnih ili znanstvenih radova ili dijelova radova drugih osoba te iznošenje ideja drugih osoba kao vlastitih, bez znanja autora ili navođenja izvora. Javno iznošenje neprovjerenih i netočnih podataka o drugim studentima/studenticama, polaznicima/polaznicama te zaposlenicima i Visokom učilištu namjerno narušavanje ugleda drugih studenata, polaznika, zaposlenika ili Visokog učilišta.

www.hura.hr/HURA | [Kodeks oglašavanja i tržišnog komuniciranja](http://www.algebra.hr/Eticki-kodeks)
www.algebra.hr/Eticki-kodeks_23.12.2021.pdf

II. PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA

Lu do Magalu (Influenserka stvorena UI...30 mil. pratitelja)

PRAVNI ASPEKT:

„Korisnici UI sustava koji stvara ili manipulira slikovnim sadržajem, audiosadržajem ili videosadržajem te koji bi se nekoj osobi netočno činio vjerodostojnim ili istinitim („deep fake”) **moraju navesti da je taj sadržaj umjetno stvoren** ili da je njime manipulirano.”

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA

PRAVO: skup pisanih normi (pravila) koji su prihvaćeni od neke zajednice

NORME : koje donose različite organizacije društva (od općine do EU)

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA-EU

Brojni propisi, smjernice i inicijative (regulatorne i institucionalne naravi) imaju za svrhu da se uredi primjena UI; kako u EU tako i RH, napose da se dorade ili usklade postojeća (zakonodavna) rješenja u pojedinim područjima **(autorstvo, GDPR, prekograničnost, kibersigurnost, monopoli, istraživanje i razvoj, digitalne usluge...).**

- (1)Europska komisija, Bijela knjiga o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja, COM(2020) 2
- (2)Europsko vijeće, Izvanredni sastanak Europskog vijeća (1. i 2. listopada 2020.) – zaključci, EUCO 13/20, 2020.
- (3)Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. s preporukama Komisiji o okviru etičkih aspekata umjetne inteligencije, robotike i s njima povezanih tehnologija, 2020/2012(INL).
- (4)Europsko vijeće, Sastanak Europskog vijeća (19. listopada 2017.) – zaključci, EUCO 14/17, 2017.
- (5)Vijeće Europske unije, Umjetna inteligencija b) Zaključci o koordiniranom planu o umjetnoj inteligenciji – 2019.
- (6)Europsko vijeće, Izvanredni sastanak Europskog vijeća (1. i 2. listopada 2020.) – zaključci, EUCO 13/20, 2020.
- (7)Vijeće Europske unije, Zaključci predsjedništva – Povelja o temeljnim pravima u kontekstu umjetne inteligencije i digitalnih promjena, 11481/20, 2020.
- (8)Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. o okviru etičkih aspekata umjetne inteligencije, robotike i s njima povezanih tehnologija, 2020/2012(INL).
- (9)Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju, 2020/2014(INL).
- (10) Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2020. o pravima intelektualnog vlasništva za razvoj tehnologija umjetne inteligencije, 2020/2015(INI).
- (11)Nacrt izvješća Europskog parlamenta o umjetnoj inteligenciji u kaznenom pravu i njezinoj primjeni od strane policije i pravosudnih tijela u kaznenim stvarima, 2020/2016(INI)

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA-RH

U Republici Hrvatskoj zadnjih godina donešeni su brojni propisi i inicijative (institucionalne naravi) koji imaju za svrhu da se promovira i uredi primjena UI na načelnoj razini. **RH je bila uključena u procese EU glede regulative UI**, ali je i kasnila u izradi prateće legislative (MGIOR).

- (1) Strategija digitalne Hrvatske 2032.
- (2) Nacionalna razvojna strategija 2030. (Vlada RH)
- (3) Potencijal UI za Hrvatsku (HUP)
- (4) Izjave o suradnji u području umjetne inteligencije, Vijeć za konkurentnost Europske unije u Beču, 16. srpnja 2018.
- (5) Europska Izjava o suradnji u području umjetne inteligencije – kako usklađeno djelovati u Hrvatskoj? (HAZU)
- (6) ANALIZA PERCEPCIJE I UPOTREBE UMJETNE INTELIGENCIJE U HRVATSKOM GOSPODARSTVU (HGK, 2023.)
- (7) *Strategija razvoja umjetne inteligencije? (MGIOR, 2024.)*
- (8) Nacionalni plan za razvoj umjetne inteligencije (MGIOR)
- (9) Pučka pravobraniteljica, Izvješće 2023. „Umjetna inteligencija” u Republici Hrvatskoj
- (10) Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka (EU) 2016/679
- (11) Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka
- (12) Hrvatska udruga za UI (CROAI)*...

*<https://www.croai.org> [About us](#) | [CroAI](#)

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA

Dana 1. kolovoza 2024. godine na snagu je stupila Uredba* Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (AI), poznatija kao **Akt o umjetnoj inteligenciji (AI akt)** - prvi sveobuhvatni zakon o umjetnoj inteligenciji na svijetu.

- **Akt o umjetnoj inteligenciji** ([Akt o umjetnoj inteligenciji](#)) i [izmjeni određenih zakonodavnih akata Unije](#))

Svrha dokumenata je analiza osnovnih načela korištenja sustava umjetne inteligencije kojima se štite temeljne europske vrijednosti. Prvi dokument više opisuje karakter i pojašnjava kako se koje načelo uklapa u načelne obveze proizvođača, distributera i korisnika sustava umjetne inteligencije, drugi dokument postavlja vrlo konkretna pitanja u vezi usklađenosti različitih aspekata djelovanja svih uključenih aktera (naglasak na proizvođače i korisnike) s obzirom na postojeće europsko digitalno i drugo zakonodavstvo.

*<https://www.algebra.hr/AKT EU - DONEŠEN PRVI PRAVNI OKVIR ZA UMJETNU INTELIGENCIJU>

***Uredba**=u [pravu Europske unije](#) ima opću primjenu, u potpunosti su obvezujuće i izravno primjenjive u svim državama članicama [Europske unije](#).

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA

Ovom se Uredbom* utvrđuju **pravila za stavljanje na tržište, stavljanje u uporabu i korištenje** sustava umjetne inteligencije („UI sustavi”) u Uniji; **zabrane određenih praksi** u području umjetne inteligencije; **posebni zahtjevi za visokorizične UI sustave** i obveze za operatere takvih sustava; **pravila o praćenju tržišta, nadzoru tržišta i upravljanju i mjere za potporu inovacijama.**

RAZINE RIZIKA SUSTAVA UI:

1.Minimalni rizik

npr. filteri za neželjenu poštu...minimalan rizik za prava građana...

2. Poseban rizik

npr. chatbot mora biti prepoznat kao stroj...oznaka krivotvorenog sadržaja, označavanje sintetičkog audio-video sadržaja...

Države članice imaju do **2. kolovoza 2025. vremena imenovati nacionalna nadležna tijela** koja će nadgledati primjenu pravila za sustave umjetne inteligencije i provoditi aktivnosti nadzora tržišta.

PRAVO I UMJETNA INTELIGENCIJA

Uredba*-Akt o umjetnoj inteligenciji (AI akt) – sustave umjetne inteligencije svstava u četiri kategorije-prema ocjeni o rizičnosti sustava:

3. Visoki rizik

npr. sustavi koji se upotrebljavaju za zapošljavanje ili za procjenu ima li netko pravo dobiti kredit ili upravljati autonomnim robotima. Posebni zahtjevi sigurnosti!

4. Neprihvatljiv rizik

npr. manipulacija ponašanjem* korisnika/**igračke koje potiču opasno ponašanje**...sustavi društvenog vrednovanja, neki oblici biometrijskog identificiranja.

*Sukladno ovoj obvezi, Republika Hrvatska odredila je kao nadležna tijela: **Agenciju za zaštitu osobnih podataka, Pučku pravobraniteljicu, Pravobraniteljicu za djecu, Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova, Pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom, Državno izborno povjerenstvo i Agenciju za elektroničke medije.** Ovaj korak osigurava usklađenost Republike Hrvatske s europskim pravilima i doprinosi zaštiti temeljnih prava građana u kontekstu razvoja i primjene umjetne inteligencije.

PRAVO I UI-ISKLJUČENJA

Ova se Uredba ne primjenjuje na UI sustave ako i u mjeri u kojoj se stavljaju na tržište, stavljaju u uporabu ili upotrebljavaju s izmjenom ili bez izmjena tih sustava za potrebe aktivnosti koje nisu obuhvaćene područjem primjene prava Unije, a u svakom slučaju ni na:

- **aktivnosti povezane s vojskom, obranom ili nacionalnom sigurnošću**, bez obzira na vrstu subjekta koji obavlja te aktivnosti
- UI sustave, uključujući njihove izlazne rezultate, koji su posebno razvijeni i stavljeni u uporabu **isključivo u svrhu znanstvenih istraživanja i razvoja***
- obveze korisnika koji su fizičke osobe koje upotrebljavaju UI sustave **tijekom isključivo osobne neprofesionalne aktivnosti.**

*Nacionalna nadležna tijela mogu uspostaviti regulatorna izolirana okruženja za umjetnu inteligenciju namijenjena za razvoj, treniranje, testiranje i validaciju inovativnih UI sustava.

PRAVO I UI-ZABRANE

1. Stavljanje na tržište, stavljanje u uporabu ili korištenje UI sustava u kojem se primjenjuju **subliminalne tehnike*** koje nadilaze svijest osobe s ciljem ili s učinkom bitnog mijenjanja ponašanja te osobe na način koji joj ili nekoj drugoj osobi uzrokuje tjelesnu ili psihološku štetu ili se može razumno očekivati da će je prouzročiti.

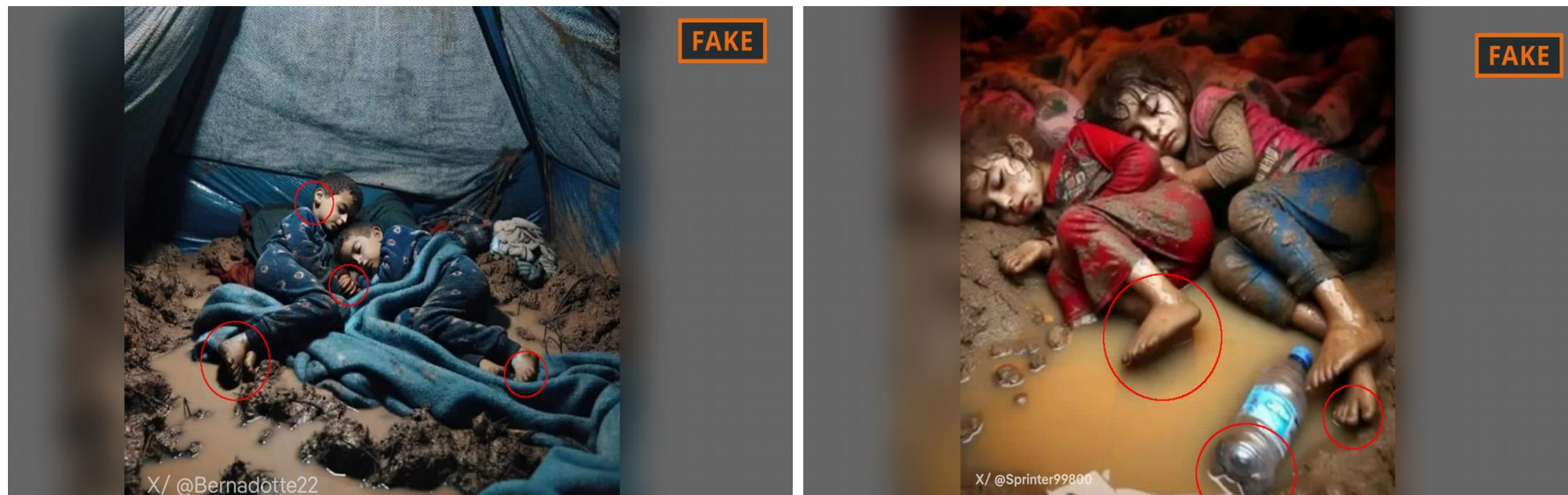
*Izvor: arhiva autora 2025./Google.com

*Zakon o elektorničkim medijima 1.1.2023. („Audiovizulana komercijalna komunikacija ne smije koristiti podsvjesne tehnike...”).

PRAVO I UI-ZABRANE

2. Stavljanje na tržište, stavljanje u uporabu ili korištenje UI sustava koji **iskorištava bilo koju slabost određene skupine osoba** zbog njihove dobi, invaliditeta ili specifičnog društvenog ili ekonomskog položaja s ciljem ili s učinkom bitnog mijenjanja ponašanja osobe.

*Izvor: arhiva autora /Google.com/DW-slike kreirane alatima UI (djeca u pojasu Gaze)

PRAVO I UI-ZABRANE

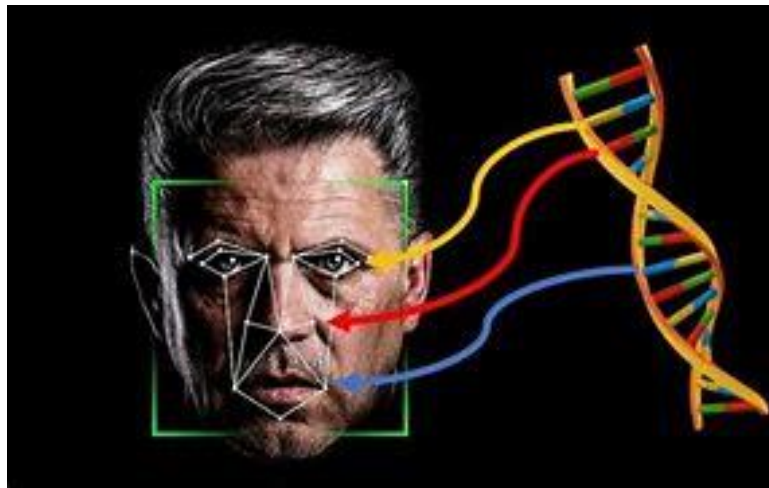
3. stavljanje na tržište, stavljanje u uporabu ili korištenje UI sustava u **svrhu vrednovanja ili klasifikacije pojedinaca** u određenom razdoblju na temelju njihova društvenog ponašanja ili poznatih ili predviđenih osobnih obilježja.

*Izvor: arhiva autora /Google.com/

PRAVO I UI-ZABRANE

4. uporaba sustava za **daljinsku biometrijsku identifikaciju u stvarnom vremenu na javnim mjestima** od strane tijela kaznenog progona ili u njihovo ime za potrebe kaznenog progona...

*Izvor: arhiva autora/

(Za svaku uporabu sustava za daljinsku biometrijsku identifikaciju u stvarnom vremenu na javnim mjestima za potrebe kaznenog progona potrebno je prethodno odobrenje **sudskog tijela ili neovisnog upravnog tijela** države članice u kojoj će se sustav uporabiti, a koje se izdaje na obrazložen zahtjev i u skladu s detaljnim pravilima nacionalnog prava iz stavka 4. Međutim, u propisno opravdanim hitnim situacijama sustav se može početi upotrebljavati bez odobrenja pod uvjetom da se to odobrenje zatraži bez nepotrebne odgode tijekom uporabe UI sustava, a ako se izdavanje odobrenja odbije, sustav se smjesti prestaje upotrebljavati.)

PRAVO I UI-PODACI

Osobni i neosobni podaci (Uredba 2016/679)*

Osobni podaci koji su u regulatornom izoliranom okruženju za umjetnu inteligenciju **zakonito prikupljeni u druge svrhe mogu se obrađivati za potrebe razvoja, testiranja i treniranja inovativnih UI sustava u izoliranom okruženju** pod sljedećim kumulativnim uvjetima:

javna sigurnost i zdravlje, uključujući prevenciju, kontrolu i liječenje bolesti te poboljšanje zdravstvenih sustava; zaštita okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša, uključujući zelenu tranziciju, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama; energetska održivost, promet i mobilnost; učinkovitost i kvaliteta javne uprave i javnih usluga; kibersigurnost i otpornost kritične infrastrukture.

*Uredba o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka=Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR).

PRAVO I UI-AUTORSTVO

Zaštita autorskih prava – INPUT - OUTPUT

Pitanja zaštite autorskih prava posebno su aktualno nakon niza privatnih sudskih tužbi u USA i EU (npr. prava na fotografiju)* u kojima se nastoji utvrditi povreda autorskog prava od strane sustava umjetne inteligencije koji neovlašteno koriste brojne materijale ne samo za strojno učenje (treniranje) već i generiranje izlaznog sadržaja.

AI AKT: Pružatelji usluge modela umjetne inteligencije za opću upotrebu dužni su posebno skrbiti o zaštiti autorskog prava na način da osiguraju transparentnost modela. Navedeno se posebno odnosi na baze podataka koje se koriste za strojno učenje modela u vezi kojih će pružatelji modela morati pripremiti javno dostupne opise sadržaja. Obrasce će pripremiti Ured za umjetnu inteligenciju, a iz njih će morati biti jasno kako su materijali uvršteni

*Najpoznatiji takvi predmeti odnose se na postupak protiv *Microsofta* i *OpenAI*-ja (generacija računalnog koda), postupak protiv *Stability Diffusiona*, *DeviantArta* i *MidJourney*-ja (generacija slika), New York Times protiv *OpenAI*-ja (generacija teksta) i sl.

PRAVO I UI-AUTORSTVO

Nacionalna nadležna tijela, prijavljena tijela, Komisija, Odbor i sve druge fizičke ili pravne osobe uključene u primjenu ove Uredbe, u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom, uspostavljaju odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurali povjerljivost informacija i podataka dobivenih pri obavljanju svojih zadaća i aktivnosti **tako da osobito štite:**

prava intelektualnog vlasništva i povjerljive poslovne informacije ili poslovne tajne fizičke ili pravne osobe, uključujući izvorni kod, osim slučajeva iz članka 5. Direktive (EU) 2016/943 o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovne tajne) od nezakonitog pribavljanja, korištenja i otkrivanja.

IZUZEĆA PO ZAKONU (ZAKON O AUTORSKOM PRAVU)?

(Prijenos za mrežu, osobno korištenje, rudarenje teksta, djela siročadi, efemerne snimke, kulturne zbirke, nedostupna djela, invalidi, nastava i znanost, sud i uprava, informiranje javnosti, citati, katalozi, sigurnost...)

*<https://www.nn.hr> (Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima NN 111/21)

PRAVO I UI-AUTORSTVO

Zaštita autorskih prava – INPUT - OUTPUT

Ulazni podaci (autorske naravi)

Zakonu o autorskim pravima i srodnim pravima nema odredbe koja eksplicitno navodi da autor može biti samo čovjek (fizička osoba) i da je djelo samo manifestacija kreativne ljudske aktivnosti. Međutim, uvjerenje da je autorsko pravo (djelo) rezultat intelektualne aktivnosti fizičke osobe je snažno prihvaćena gotovo univerzalno u svijetu.

Podaci za treniranje, baze i podaci za obradu (ako su autorsko djelo), odnosno inputi podliježu odredbama zakona o autorstvu, dok je izlazne podatke (uratke), odnosno outpute sustava UI moguće ocjenjivati u opcijama:

[Direktive \(EU\) br. 2019/790 od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu](#)

„Dopušteno je, bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade, korištenje autorskih djela i predmeta srodnih prava, radi davanja primjera u nastavi ili u znanstvenom istraživanju, koje je opravdano nekomercijalnom svrhom koja se želi postići, s time da se mora naznačiti izvor i ime autora ili drugog nositelja prava, osim ako se to pokaže nemogućim.”

PRAVO I UI-AUTORSTVO

Zaštita autorskih prava – INPUT - OUTPUT
izlazni podaci (autorske naravi)

Podaci za treniranje, baze i podaci za obradu (ako su autorsko djelo), odnosno inputi podliježu odredbama zakona o autorstvu, dok je izlazne podatke (uratkke), odnosno outpute sustava UI moguće ocjenjivati u opcijama:

- proizvodi UI za slobodno korištenje (totally free domain)**
- proizvodi ograničenog korištenja (ograničenje nekih prava)**
- proizvodi kao rezultat ugovora-licenci (bez prava ili prava uređena)**
- proizvodi uz sudjelovanje čovjeka – autora (participacija autorskog prava)**

(...korištenje imovine, djela, slika, glasa, ugleda, identiteta...)-INTENCIJA EU!

[Direktive \(EU\) br. 2019/790 od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu](#)
[Akt o digitalnim uslugama | EUR-Lex](#) (primjena od veljače 2024.)

PRAVO I UI-MARKETING

1. **Čovjekova autonomija ne smije oglašavanjem i ukupnim marketiranjem biti dovedena u pitanje** pri čemu čovjek uvijek treba moći odlučiti samostalno bez uvjetovanja, prisile, zavaravanja ili manipulacije uključivo preuveličavanje ili izostavljanje podataka
2. **Primjena umjetne inteligencije u oglašavanju ne smije umanjivati biološke, socijalne ili kulturne dosege** zajednice te mora osigurati slobodan ljudski odabir, prosuđivanje i zaključak korisnika.
3. **Svako oglašavanje uz uporabu UI treba biti takvo da ne uzrokuje ili povećava štetu ili negativno utječe na ljude.** Ranjivim osobama, kao što su djeca i dr. treba posvetiti posebnu pažnju. UI posebno ne smije uzrokovati ili povećati štetu zbog razlika u moći, informiranosti i sl. uključivo sva živa bića.

PRAVO I UI-MARKETING

4. **Razvoj i primjena UI u oglašavanju moraju biti pravedni. Pojedinci ili skupine ne smiju biti pod utjecajem pristranosti, diskriminacije ili stigmatizacije** po bilo kojem osnovu. Sustavi UI ne smiju dovesti do zavaravanja korisnika ili sprječavanja slobode izbora.
5. **Podaci o korisničkom ponašanju mogu se prikupljati i koristiti samo ako je korisnik toga svjestan i ako je dao pristanak** uz ograničenje samo za svrhu i privolu kojeg je korisnik dao.
6. Korisnik, bez uvjetovanja, **mora moći isključiti sustav UI ako to želi** u dijelu ili cjelini bez posljedica.

Company

WELCOME TO NIKE, INC.

*Izvor: arhiva autora

*Izvor: arhiva autora

*Izvor: arhiva autora

Foto: arhiva autora

Foto: arhiva autora

“
DAJE MI
TRENUTNI
OSJEĆAJ LIJEPE
KOŽE. S NJIM
DAN POČINJE
IDEALNO.

Ella Dvornik
@elladvornik

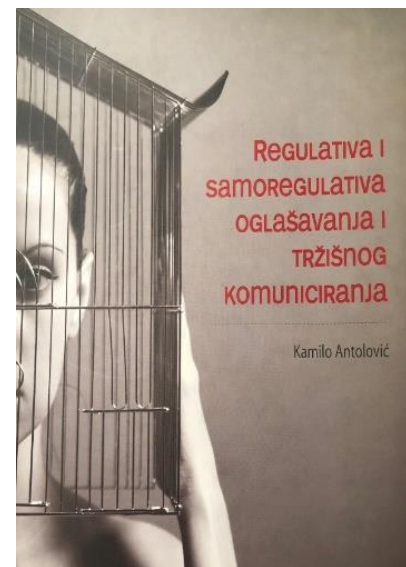
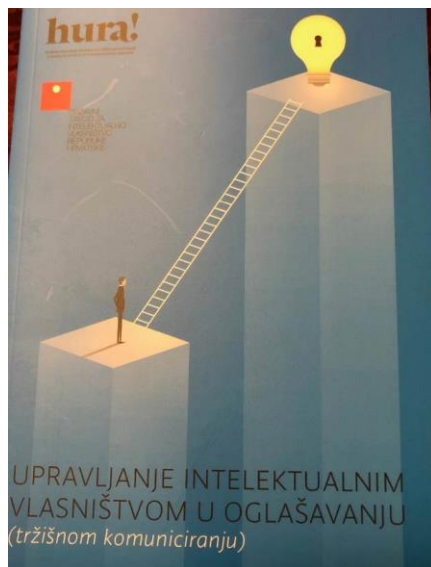
Foto: arhiva autora

ETIKA-PRAVO I UI/MARKETING

*Izvor: arhiva autora 2025./Google.com

HVALA NA PAŽNJI!
(?...pitanja...?)

(Kamilo.Antolović@algebra.hr)